

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

Pályázati kiírás száma: GVH VKK/2/2009
Program elnevezése: Vertikális korlátozások és hatásuk a versenyre
A támogatási szerződés száma: AL/1760/2009
Kedvezményezett neve: Pannon Egyetem, Közgazdaságtan Tanszék (8200 Veszprém, Egyetem u. 10.)
Szakmai felelős neve: Dr. Kiss Károly Miklós
A Program befejezésének határideje: 2010.10.15
A beszámoló csak részeredményre vonatkozik.¹ □

1. Ismertesse a Program megvalósításának menetét, írja le a végrehajtás egyes lépéseit és csatolja a végrehajtás során keletkezett fontosabb dokumentumokat! Sorolja fel a Program megvalósításában közreműködőket (a Kedvezményezett részéről vagy megbízása alapján)!

A kutatás célja a vertikális korlátozásokkal és azok versenyre gyakorolt hatásaival foglalkozó nemzetközi szakirodalom áttekintése, feldolgozása, a megközelítésmódok és következtetések összevetése és összefoglalása, valamint a vertikális korlátozások versenyjogi megítélésének és kezelésének vizsgálata volt.

A kutatás 2009. december 1-től 2010. október végéig tartott.

A kutatás során sorban, de több átfedéssel dolgoztuk fel a téma közgazdasági elméletét, az empirikus tanulmányokat és a versenykorlátozó magatartással kapcsolatos jogeseteket.

- A kutatás első szakaszában összegyűjtöttük és feldolgoztuk a téma elméleti irodalmát;
- A kutatás második szakaszában összegyűjtöttük és feldolgoztuk a vertikális korlátozások hatásait elemző empirikus tanulmányokat;
- A kutatás harmadik szakaszában jogeseteket és a joggyakorlatot dolgoztuk fel;
- A kutatás negyedik szakasza pedig a záró tanulmány megírásából, a végső szakmai és pénzügyi beszámoló elkészítéséből állt.

A kutatás során az adatgyűjtést és feldolgozást, valamint a tanulmányok elkészítését a EDUINFO Bt. és a Tip-off Bt. végezte, amiben a pályázatban szereplő kollégák vettek részt:

Badics Judit, Pannon Egyetem
Bajnai Blanka, Pannon Egyetem
Kiss Károly Miklós, Pannon Egyetem (témavezető)
Valentiny Pál, MTA KTI

¹ Amennyiben a szakmai beszámoló a Program valamely fázisában született részeredmény(ek) bemutatására szolgál, a beszámolót csak az adott részeredményre vonatkozóan kell értelemszerűen kitölteni.

Továbbá a kutatásba bevontunk három egyetemi hallgatót, akik kisebb feladatokat kaptak: Czafit Bence, Czethoffer Éva, Horváth Milán (Pannon Egyetem Közgazdasági elemző mesterszak).

A kutatás eredményeit egy záró tanulmányban foglaltuk össze, továbbá a kutatásban résztvevő hallgatók TDK dolgozatot is készítettek a számukra kiadott részfeladatokhoz kapcsolódóan (Czafit Bence, Czethoffer Éva: Vertikális korlátozások, mint a kizorítás eszközei; Horváth Milán: A vertikális megállapodások szabályozása az Európai Unióban)

2. Részletesen ismertesse és értékelje a Program eredményeit!

- szakmailag / tudományos szempontból
- a pályázati célkitűzésekkel összefüggésben
- újszerűség bemutatása
- a továbbfejlesztés lehetőségei (pl. Program kiterjesztése, további kutatás, módosítás szükségessége)
- az eredmények hasznosításának lehetőségei

A kutatás célja a vertikális korlátozásokkal és azok versenyre gyakorolt hatásaival foglalkozó nemzetközi szakirodalom áttekintése, feldolgozása, a megközelítésmódok és következtetések összevetése és összefoglalása, valamint a vertikális korlátozások versenyjogi megítélésének és kezelésének vizsgálata volt. Minthogy a pályázati kiírásnak megfelelően a program szakirodalmi áttekintés, kompiláció volt, így e verseny és piacelméleti terület elméletéhez nem szolgált új adalékkal. Az újszerűsége abban jelentkezik, hogy összefoglalja az utóbbi időszak új elméleti és empirikus eredményeit, ami alapján bizonyos következtetéseket is meg tudunk fogalmazni.

A kutatásban tehát egyrészt feldolgoztuk azokat az *elméleti tanulmányokat és modelleket*, amelyek a vertikális korlátozások különböző típusainak közgazdaságtani összefüggéseit tárják fel és elemzik. Másrészt áttekintettük azokat az *empirikus tanulmányokat*, amelyek különböző iparágakban a piaci szereplők magatartását és azok következményeit – a piaci szereplők által alkalmazott vertikális korlátozások versenyre gyakorolt és egyéb jóléti hatását – vizsgálták. Harmadrészt pedig a *versenyszabályozási gyakorlatot* és e gyakorlat során a vertikális korlátozások versenyjogi megítélésének változásait vizsgáltuk a nemzetközi, és azon belül az európai jogsértést vizsgáló versenyügyi eljárások áttekintésével.

Azt gondoljuk, hogy az utóbbi időszak (főleg az utóbbi tíz év) elméleti és empirikus irodalmának összegzése alapján fontos következtetéseket sikerült megfogalmaznunk a vertikális korlátozások hatásairól, ami segít abban, hogy az ezen eszközök megítélésével kapcsolatban kialakult vitákban tisztábban lássunk.

Versenyszabályozói szempontból az elméleti modellek fontos tanulsága például az, hogy a vertikális jellegű árkorlátozások jólétre, versenyre, illetve fogyasztókra gyakorolt hatása nem jelezhető előre pusztán a vertikális árkorlátozás típusának ismeretében. Az, hogy a kimenet egy adott vertikális árkorlátozás alkalmazása mellett vagy annak hiányában kedvezőbb a fogyasztók számára, a verseny hatékonyságára való tekintettel vagy a társadalmi jólét szempontjából, a konkrét szituációt jellemző számos tényezőtől függ jelentős mértékben.

Ilyen meghatározó tényező többek között a vertikális termelési lánc egyes szintjein működő vállalkozások közötti horizontális verseny jellege és erőssége (beleértve az egymással horizontális viszonyban levő vállalatok egymáshoz viszonyított piaci erejét), az alkuerő megoszlása a vertikális lánc különböző szintjein tevékenykedő vállalatok között és számos egyéb, egy-egy jellegzetes szituációban felmerülő körülmény (ilyen lehet például a hiteles elköteleződés nehézsége, az értékesítési szolgáltatások keresletnövelő hatása). Ezért a viszonteladói ár megkötésének elméleti eredményei fényében indokoltnak tűnik, hogy a fogyasztók és a teljes társadalom jólétét, valamint a piaci verseny hatékonyságnövelő szerepét fontosnak tekintő versenyjogi szabályozások ne tekintsenek a vertikális árkorlátozások alkalmazására a felsorolt célok szempontjából minden esetben káros gyakorlatként.

Az empirikus kutatások eredményei sem indokolják azt a gyanakvást, ami világszerte övezi a viszonteladói ár megkötését a versenyhatóságok részéről. Az empirikus vizsgálatok nem utalnak arra, hogy a viszonteladói ár megkötése a kartell-megállapodások széles körben használt stabilizáló eszköze lenne, vagy alkalmazásának tiltása automatikusan a fogyasztói árak csökkenéséhez vezetne.

A kutatás fontosabb megállapításait összegző *vezetői összefoglalót* mellékletként csatoltuk e szakmai beszámolóhoz.

A téma aktualitását jól mutatja, hogy az utóbbi években különösen felélénkült a vertikális korlátozások körüli szakmai vita, számos konferenciát és szakmai rendezvényt tartottak e témában. E kérdéskör iránti növekvő érdeklődés egyrészt a közgazdaságtani elmélet utóbbi két évtizedben megfigyelhető gazdagodására vezethető vissza – a közgazdaságtani tanulmányok egyre többféle feltételrendszer mellett vizsgálták a vertikális megállapodások jóléti hatásait –, ami egybeesett a verseny- és iparági szabályozás elméleti megalapozásának növekvő igényével, másrészt az ezt kísérő szemléletváltozásra e terület versenyjogi megítélésében. Ez utóbbi versenyjogi viták és eszmecserék fontos katalizátora volt az Egyesült Államokban a 2007-es 'Leegin' eset, amely az árra vonatkozó korlátozások megítélésének további enyhülését jelzi, Európában pedig az 2790/1999/EK bizottsági rendelet hatályának lejártá, és az új rendelet megjelenése.

Az empirikus irodalom vizsgálatának egyik fontos tanulsága volt, hogy mennyire szűkösen áll rendelkezésre a vertikális korlátozásokkal kapcsolatos empirikus bizonyíték, különösen, ha a téma elméleti irodalmával vetjük össze, vagy az érintett iparágak számával. Igen kívánatos lenne, ha újabb empirikus elemzések készülnének e területről. Ezt ösztönözhetné, ha a Versenykultúra Központ legközelebbi pályázati ciklusában e témakörben is kiírna pályázatot.

A kutatás eredményei reményeink szerint hasznosíthatók a versenyszabályozás e területével foglalkozó jogi és gazdasági szakembereknek. A kutatás eredményei segíthetik a jövőbeni, e piacokkal kapcsolatos versenyügyi eljárásokban résztvevő szakemberek, bírók, döntéshozók munkáját, azzal, hogy e versenyügyek közgazdaságtani alapjait, a már feltárt empirikus bizonyítékokat összefoglalja. Továbbá az oktatásban is hasznosítható. Mi magunk a Verseny- és piacelmélet, valamint a Versenyszabályozás tárgyak oktatásában már használni is kezdtük a zárótanulmány egyes részeit.

3. Sorolja fel, és mellékelten csatolja a Programmal (annak eredményeivel) összefüggésben született tanulmányokat, kiadványokat, publikációkat, előadásokat, stb.! A Program végrehajtása mennyiben segítette a Programban résztvevők tudományos előmenetelét?

A kutatás eredményeit egy záró tanulmányban foglaltunk össze.

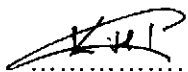
A kutatásba bevontunk egyetemi hallgatókat is, kisebb feladatokat adva nekik, akiknek olyannyira felkeltette a téma az érdeklődését, hogy TDK dolgozatot is készítettek belőle és elő is adták a Tudományos Diákköri Konferencián ((Czafit Bence, Czethoffer Éva: Vertikális korlátozások, mint a kizorítás eszközei; Horváth Milán: A vertikális megállapodások szabályozása az Európai Unióban). Az utóbbi években az elemző közgazdász hallgatók körében egyre népszerűbbek lettek a verseny és piacelméleti témák, aminek fontos katalizátorai voltak a GVH Versenykultúra Központ kutatási pályázatainak az eddigi években elnyert kutatási programjainak. Az idei intézményi diákköri konferencián már külön verseny- és piacelméleti szekciót kellett kialakítanunk.

4. Mutassa be, a Program megvalósítása mennyiben felel meg az eredeti szakmai tervnek (ütemezés, eredmények, esetleges eltérések indokai, különös tekintettel a támogatási szerződés módosítása nélkül végrehajtottakra)!

A kutatás ütemezése és a vizsgált kérdéskörök, valamint az eredmények megfelelnek a támogatási szerződésbe foglalt ütemezésnek és kérdésfelvetésnek.

5. Amennyiben rendelkezésre áll, csatolja a Program résztvevői / célcsoportja által készített értékelést!

Kelt: Veszprém, november 8.

Dr. Kiss Károly Miklós
Szakmai felelős aláírása

Dr. Rédey Ákos*
rektor

Zsiborácsné Petró Mária
gazdasági főigazgató

Kedvezményezett (képviselőjének
cégszerű) aláírása

